

Datum: 15.2.2022

Kraj: Ajdovščina

PRIHODNOST RAZVOJA KMETIJSTVA JE V NAMAKANJU

Voda je vir življenja! Pred več tisočletji so civilizacije Egipta, Mezopotamije in daljnega vzhoda nastale ob velikih rekah. Topla klima z dolgo vegetacijo in **namakanjem** je puščave spremenilo v rodovitne njive. Poljedelstvo s pridelavo hrane na stalnem mestu je omogočilo prve stalne naselitve in razvoj civilizacij.

Po prvi svetovni vojni so vlade držav južnega dela Evrope spoznale nujnost in pomen namakanja za pridelavo hrane in obstoj kmetijstva. S planskimi usmeritvami in finančnimi vzpodbudami so v nekaj desetletjih zgradili velike namakalne komplekse. Največje in tudi najsodobnejše namakalne sisteme v Evropi ima soseda Italija, zelo veliko tudi Španija, Grčija in Južna Francija. Te države so prav zaradi urejenega namakanja postale najpomembnejše pridelovalke sadja in vrtnin v Evropi. **Pridelki iz omenjenih držav se z več kot 50% tržnem deležem pojavljajo na policah Slovenskih trgovin.**

Klimatske spremembe in slabšanje pridelovalnih pogojev zadnjega obdobja vplivajo na ekonomičnosti v pridelavi hrane in narekujejo gradnjo namakalnih sistemov tudi v državah Srednje Evrope, med katerimi je tudi Slovenija. Na Vipavskem pade letno več kot 1400 mm dežja/m², največ v zimskih mesecih. V času vegetacije je padavin premalo in so neenakomerno razporejene, kar je razlog za sušna obdobja med aprilom in oktobrom. Suše negativno vplivajo na kalitev posevkov, rast in razvoj rastlin, količino in kakovost pridelkov in posledično na ekonomiko pridelave. **Izgradnja namakalnih sistemov je ob vse pogostejših sušah nujna za ohranjanje kmetijske pridelave,** razvoj sodobnega sadjarstva, vrtnarstva in uvajanja novih kultur, ki brez namakanja ne uspevajo.

V večini Evropskih držav vzpodbujajo izgradnjo namakalnih sistemov s finančnimi podporami in zakonodajo, ki pospešuje uvajanje sistemov. Veliki namakalni sistemi se izvajajo kot javna infrastruktura z dolgoročnim ciljem zagotavljanja potrebnih količin vode za namakanje z minimalnimi stroški, kar pridelovalcem omogoča ekonomično pridelavo in konkurenčnost na trgu.

Sodobni namakalni sistemi so avtomatizirani. Krmiljenje upošteva spremenljivke vremenskih napovedi, lastnosti tal, evapotranspiracije, fenofaze in zaznavanje potreb rastlin. Doziranje odmerkov vode usmerja računalniška podpora in samodejni zagon, kar zmanjšuje delovne obremenitve upravljalcev. Trendi pri namakanju so zmanjševanje količin vode in doziranje vode v optimalnem času z maksimalnim izkoristkom. Manjša poraba vode/ha/kulturo zmanjšuje izpiranje hranil v nižje plasti tal. Manj porabljene vode znižuje stroške namakanja in pozitivno vpliva na ekonomiko pridelave.

Sodobni namakalni sistemi se gradijo na načine vkopavanja namakalnih cevi v tla, kar ne ovira obdelave zgornjega sloja tal in zmanjša izgube zaradi izhlapevanja. V trajnih nasadih se uvaja "subirigacija"- postavitve namakalnih kapljičnih cevi v tla na 20 cm globine. Investicija je primerljivo z drugimi sistemi cenejša, omogoča avtomatizacijo, natančno doziranje vode v cono korenin in minimalne izgube zaradi evapotranspiracije.

Sodobno vrtnarstvo z velikim številom kultur in različnimi potrebami po vodi je najbolj vsestransko pri izbiri pravih namakalnih sistemov. Najpogostejši so kapljični namakalni sistemi pod folijami z natančnim doziranjem vode in minimalnimi izgubami. Mikrooroševalni sistemi se uporabljajo pri vrtninah z mehkoužitno listno maso, za preprečevanje sončnih ožigov, in tudi za preprečevanje pozeb.

V poljedelstvu in travništvu so zaradi velikih namakanih površin še vedno prisotni bobenski namakalniki in namakalne rampe z veliko zmogljivostjo agregatov tudi nad 100 ha, veliko porabo vode in energije. V zadnjem obdobju te sisteme zamenjujejo v tla vkopani "podzemni hidranti" z visoko začetno investicijo, enostavnim upravljanjem, dobrim izkoristkom delovnega časa in ne motijo obdelave tal. V namakanju poljščin se s podporo sodobnih strojnih linij vedno bolj uvajajo tudi kapljični sistemi pri poljščinah sajenih v vrste.

V veliki suši se tudi kaktus posuši, zato kmetijsko razvite nacije namakajo prav vse kulture. Z namakanjem izboljšujemo kaljivost in prijem sadik, zmanjšujemo strese, izboljšamo kakovost in količino pridelka, sortne značilnosti, odpravimo škode in izgube pridelka... Znanje na področju namakanja je v zadnjih desetletjih napredovalo. **Sodobni namakalni sistemi zasledujejo cilje avtomatizacije, doziranja vode v pravem času in količini, minimalno spiranje hranil in vode v nižje plasti tal in predvsem zmanjšanje potrebnih delovnih ur za izvajanje namakanja v mesecih, ki so za kmetovalce najbolj delovno intenzivni.**

Vse to je danes mogoče zagotoviti. Predvsem je pomembno, da namakanje omogoča pridelavo širokega izbora kultur in kakovostne pridelke, ki bodo na trgu našli kupca in krili pridelovalne stroške. Izgradnja sodobnih namakalnih sistemov in zagotavljanje poceni vode je edina in prava pot za uspešno kmetovanje.

Pripravil:

Rajko Črv, dipl. ing.kmet. – terenski kmetijski svetovalec na izpostavi Ajdovščina in član regionalne delovne skupine za razvoj namakanja Severne Primorske pri MKGP